

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لایحه ی سیستم کریدت مؤسسات تحصیلات عالی برای دوره تحصیلی لیسانس

مقدمه:

سیستم کریدت امروز به حیث یک سیستم موثر و پیشرفته ی تحصیلی در اکثر کشور های جهان مورد پذیرش و تطبیق میباشد.

در جریان بازسازی سیستم تحصیلات عالی در کشور و گسترده گی روز افزون ارتباطات اکادمیک پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی کشور های مختلف، نیاز مبرم دیده میشود تا این سیستم به صورت موفقانه تطبیق و چالش های عمده در فراراه آن مرفوع گردد.

هدف اساسی تطبیق و کاربرد این سیستم آن است تا فعالیت و سهم گیری محصل در جریان عملیه ی آموزش بیشتر انکشاف و تقویت گردد و سیستم تحصیلات عالی در کشور با معیار های جهانی همخوانی کسب کند، زیرا این سیستم انعطاف پذیر است و فرصت های بیشتر و بهتری را برای محصل فراهم می کند.

در این سیستم فرصت های واقعی در جهت صرفه جویی وقت و پیشرفت سریع برای محصلان کوشا فراهم می گردد و معیار های دقیق فعالیت و مساعی محصلان بکار گرفته می شود. در این سیستم مسئولیت ها و فعالیت های استادان نیز بیشتر هدفمند گردیده و به رشد توانایی های علمی و عملی شاگردان معطوف میگردد.

در سیستم کریدت تسهیلات و امکانات در فراگیری دانش به گونه ای فراهم می شود که هم از لحاظ وقت، هم از نظر شیوه و هم از نظر نرخ اقتصادی توانایی های محصل در نظر گرفته میشود، چنانچه، یک محصل می تواند به اندازه یی که توان فکری، مالی و یا زمانی دارد درس هایش را عیار سازد. محصل می تواند مقدار کریدت هایش را به مؤسسه ی دیگر آموزشی انتقال و بالاخره در صورت ناکامی تنها درسهای را دوباره بگیرد که در آن ناکام مانده است، نه تمام سمستر و سال آموزشی را و آن هم با هماهنگی دوطرفه با مؤسسه ی مربوطه. لازم است شیوه های کهنه و کلیشه ای پیشبرد در سها مورد بازنگری قرار گیرد و از اتکای محض بالای یک کتاب درسی انصراف به عمل آید و محصلان به مطالعات اضافی تشویق گردند. (ضمیمه شماره ۲) باید وظیفه ی استادی به و وظیفه ی تمام وقت هر عضو کادر علمی پوهنتون مبدل گردد. باید در تمام دیپارتمنت ها سیستم منظم ارزیابی و بازنگری مواد درسی و روش اتخاذ تدابیر اضافی جهت ارتقای سطح فعالیت های علمی آنها معمول گردد. شیوه های موثر برقراری و تحکیم روابط اکادمیک و همکاری علمی میان دیپارتمنت های مختلف پوهنشی ها به وجود آید تا محصلان برای تکمیل نصاب برنامه ی درسی خویش بتوانند از تنوع انتخاب مستفید شوند. بدون تردید، لایحه ی جدید مکلفیت اکادمیک اعضای کادر علمی مؤسسات تحصیلات عالی، گام مؤثر دیگری در این راستا تلقی می گردد.

تعريفات

الف - كريدت (امتيياز / اعتبار credit):

كريدت يك واحد درسي است كه بر اساس آن نصاب دوره ي تحصيلي با تفكيك سمستر ها و همچنان سهم هر مضمون در نصاب مذكور تعيين مي شود. يك كريدت (۱۶) ساعت درسي و يا معال آن در يك سمستر ميباشد.

ب- مضامين اساسي Basic Subjects:

به مضاميني گفته مي شود كه آموزش آنها براي ورود به اصل رشته لازمي ميباشد و تهديد معلومات اختصاصي را تشكيل ميدهد.

ج- مضامين حتمي تخصصي Compulsory Professional Subjects:

به مضامين رشته اي گفته مي شود كه ضرورت حتمي و غير قابل تعويض رشته ي تخصصي را ميسازد. در بعضي پوهنتون ها اين مضامين، رشته ي اصلي را تشكيل ميدهد.

د- مضامين اختياري Optional Subjects:

به مضاميني گفته ميشود كه محصل از ميان چند انتخاب يا بديل كه به نحوي از انحاء به رشته تحصيلي شان ارتباط داشته و توسط پوهنځي در برنامه تحصيلي گنجانيده شده باشد، يك يا چند مضمون آنها انتخاب مينمايد. تعيين مضامين اختياري مربوط به دپارتمنت بوده كه بعد از تأييد شوراي علمي پوهنځي انتخاب مي گردد.

ه- مضامین پوهنتون شمول:

عبارت از مضامینی است که در تمام پوهنځی های مؤسسات تحصیلات عالی تدریس میگردد (ثقافت اسلامی، تاریخ معاصر، لسان خارجی، حفاظت محیط زیست، کمپیوتر) و تدریس مضمون تربیت بدنی در پوهنځی های غیر مسلکی اختیاری می باشد.

و- مضامین پیش شرط یا Pre requisite subjects:

مضامینی است که تعقیب آن قبل از ورود به مضامین ارتباطی بعدی ضروری میباشد. مثلاً تعقیب مضامین کیمیا و بیولوژی برای مضمون بیوشیمی پیش شرط است.

ی- شماره ی رمز (کود نمبر code No):

نشانه ای متشکل از اعداد و حروف است که برای شناسایی هر مضمون و ارتباط آن با دیپارتمنت، پوهنځی و مضمون معین بکار میرود.

ز- هر سال تحصیلی شامل دو سمستر میباشد و هر سمستر بدون امتحانات (۱۶)

ساعت درسی ۵۰ دقیقه یی در یک سمستر و یا یک ساعت ۵۰ دقیقه یی در هفته میباشد. دو ساعت تطبیقات و یا لابراتوار و یا سه ساعت ستاژ یعنی کار ساحوی معادل یک ساعت درسی محاسبه میشود.

مضامین اساسی، تخصصی، اختیاری و پوهنتون شمول، تعداد کرایدیت و کود نمبر نوعیت پایان نامه مانند مونوگراف، دیپلوم و سیمینار در پلان تعلیمی گنجانیده می شود.

اساسات

ماده ی اول:

۱. دوره لیسانس در مؤسسات تحصیلات عالی افغانستان حد اوسط چهار سال دوره ی ماستری یک و نیم الی دو سال میباشد اما یک محصل میتواند زودتر و یا دیرتر آن را تکمیل نماید.
۲. سال های تحصیلی برای پوهنځی های علوم طبی و تخنیکي بعد از تکمیل نصاب درسی آنها تعیین می گردد.

ماده ی دوم:

حد اقل کريدت ها در دوره ی لیسانس ۱۳۶ کريدت و حد اکثر آن مربوط به طول دوره تحصیلی رشته مربوطه بوده و از ۲۱ کريدت در یک سمستر تجاوز نمی نماید.

ماده ی سوم:

مضامين دوره لیسانس به مضامين اساسی، مضامين تخصصی، مضامين اختیاری و مضامين پوهنتون شمول تقسیم میشوند. مضامين اساسی باید حداکثر ۳۰ فیصد، مضامين تخصصی حد اقل ۵۰ فیصد و مضامين اختیاری به شمول مضامين پوهنتون شمول ۱۲ فیصد، مونوگراف، سیمینار، ستاز، امتحان دولتی و تکمیل پروژه ی دیپلوم ۸ فیصد مضامين دوره لیسانس را احتوا می نمایند و نمرات آن از ۱۰۰ نمره محاسبه می شود. فیصدی مضامين مذکور در پلان تعلیمی (ضمیمه ی شماره ۱۰) گنجانیده شده است.

ماده ی چهارم:

تعیین فهرست هر یک از کتگوری های مضامین اساسی، مضامین اختصاصی، مضامین اختیاری، مضامین پوهنتون شمول و تدوین نصاب تحصیلی از صلاحیت دیپارتمنت ها بوده و بعد از طی مراحل اکادمیک مرعی الاجراء میباشد.

ماده ی پنجم:

یک مضمون در عین روز بیشتر از دو ساعت تدریس نمیگردد. کارهای تطبیقات استثناء در یک روز تا چهار ساعت و کارهای ساحوی میتواند روز تمام باشد.

ماده ی ششم:

یک مضمون یا کورس در یک هفته حد اکثر دارای پنج کریدت میباشد. تعداد کریدت ها در پلان تعلیمی مشخص می گردد (ضمیمه ی شماره ۱۰)

شمولیت کورس ها و انتخاب مضامین

ماده ی هفتم:

۱. مکلفیت درسی محصل در یک سمستر (۱۷-۲۱) کریدت میباشد (به استثنای محصلانی که قرضدار سمستر قبلی اند). (مطابق ضمیمه ی شماره ۱۰)
۲. محصل تا دو هفته پس از ثبت کریدت ها در دیپارتمنت مربوط میتواند از تعقیب یک یا دو مضمون صرف نظر نماید، به شرط آنکه تعداد کریدت ها از حد اقل (۱۷ کریدت) پایین تر نیاید. (ثبت مضامین و کریدت در ضمیمه ی شماره ۲ درج است)

ماده ی هشتم:

استادان و دیپارتمنت های مربوط مکلف به ترتیب و اعلام کورس های قابل ارایه با پالیسی کورس برای هر مضمون قبل از شروع سمستر میباشد. در پالیسی کورس باید استادان مربوطه، عناوین و مفردات برنامه ی درسی، روش پیشبرد درس، روش ارزیابی و دیگر معلومات ضروری را ارائه نمایند. (ضمیمه ی شماره ۳).

ماده ی نهم:

در پیشبرد کورس حد اکثر کوشش بعمل آید تا سهم گیری و فعالیت محصل انکشاف داده شود(شاگرد محوری). به این منظور به عوض دیکته از ارائه لکچر، تدویر مناقشات، ارائه ی سیمینارها، کارهای عملی، لابراتواری و کارهای خانگی استفاده بعمل می آید. (ضمیمه ی شماره ی ۳)

ماده ی دهم:

محصل باید حد اکثر تا ختم هفته ی اول بعد از شروع سمستر، برای کورس های نصاب کریدت ثبت نام نماید. کورس هایکه یک محصل در هرسمستر باید در آن ثبت نام نماید در مشوره با استاد رهنما و یا رئیس پوهنځی طبق نورم های مندرج در این لایحه و دیگر اسناد رهنمودی پوهنځی مربوط تعیین میشود. تعیین یک استاد رهنما برای حد اقل بیست محصل از طرف شورای علمی پوهنځی مربوطه صورت میگیرد که مسؤل حل مشکلات محصلین در رابطه به سیستم کریدت میباشد. و این کار در فعالیت های اکادمیک استاد محاسبه میگردد. (ضمیمه ی شماره ی ۲)

ماده ی یازدهم:

دیپارتمنت ها مؤظف اند جهت فراهم آوری زمینه انتخاب برای مضامین اختیاری شامل نصاب، لست مضامین مربوطه را تهیه و در اختیار محصل قرار بدهند. (ضمیمه ی شماره ۱۰)

ماده دوازدهم:

۱. محصل میتواند در طول دوره ی تحصیلی برای یک سال و صرف یکبار به دلایل معقول تأجیل اخذ نماید. در این صورت باید در خواست تحریری خود را در یکماه اول شروع سمستر طی مراحل نماید. تقاضای مذکور در صورت موافقه ی پوهنځی مربوطه و منظوری ریاست پوهنتون پذیرفته میشود.

۲. هرگاه محصل در اثر وقوع کدام حادثه ی ناگوار یا غیرمترقبه متحمل آسیب های شدید جسمی و روانی گردد که باعث غیابت مسلسل شده و نتواند نصاب حاضری را تکمیل کند و این حالت برای پوهنځی به اساس شواهد عینی معلوم باشد و مورد تایید آن قرار گیرد، در این صورت مدت چنین غیابت به اساس تصویب شورای علمی پوهنځی به تأجیل یک ساله ی محصل محاسبه میگردد.

۳. برای محصلان اناث متاهل که بنابر وضع حمل نتوانند نصاب حاضری را تکمیل نمایند و این حالت برای پوهنځی به اساس شواهد عینی معلوم باشد و مورد تأیید آن قرار گیرد، در اینصورت مدت چنین غیابت به اساس تصویب شورای علمی پوهنځی به تأجیل یکساله ی محصل محاسبه می شود.

۴. در صورت تقاضای تأجیل برای بار دوم در اثر حوادث غیر مترقبه (در صورتیکه دوام تحصیل بیشتر از معیاد معین شده در لایحه نگردد)، در مورد شورای علمی پوهنتون تصمیم میگردد.

ماده سیزدهم:

تعیین و تشخیص مضامین اساسی در هر رشته از صلاحیت دیپارتمنت ها بوده که بعد از تایید شورای علمی پوهنځی قابل تطبیق میباشد.

ماده چهاردهم:

۱. هر مضمون دارای یک کد نمبر است که در آن دو حرف اول انگلیسی برای پوهنځی و سه عدد آخر کد، مضمون و سمستر مربوطه می باشد.
(ضمیمه ی شماره ۱۰)

۲. دو حرف اول برای مشخص نمودن پوهنځی های مختلف می باشد که معمولاً از دو حرف اول نام انگلیسی پوهنځی تشکیل گردیده است. بطور مثال: برای پوهنځی زراعت Ag، ساینس Sc، ادبیات Li، ستوماتولوژی St و غیره انتخاب میگردد.

۳. عدد اول بیانگر سمستر تحصیلی و دو عدد بعدی، کد مخصوص هر مضمون را افاده میکند.

بطور مثال: عدد (۲۱۱) چنین مفهوم دارد. عدد اول (۲) سمستر دوم تحصیلی و دو عدد آخر (۱۱) کد مضمون مورد نظر میباشد. این دو عدد آخر در عین پوهنځی قابل تکرار نیست. (ضمیمه شماره ی ۱۰)

ماده پانزدهم:

۱. هر دیپارتمنت نظر به امکانات دست داشته ی خویش برای هر ۲۰ محصل در هر سال یک استاد رهنما تعیین میکند.

۲. استاد رهنما مطابق رشته ی تحصیلی شاگردان تعیین گردیده و مسئول تمام امور اکادمیک شاگردان خویش می باشد. (به لایحه ی مکلفیت اکادمیک استادان مراجعه شود).

ارزیابی و امتحان

ماده ی شانزدهم:

تکمیل نصاب حاضری در مضمون و یا کورس حتمی میباشد. هفتاد و پنج فیصد حاضری در ساعات درسی لکچر شرط شمول در امتحان نهایی دانسته می شود. (ضمیمه ی شماره ۴)

ماده ی هفدهم:

بیشتر از ۲۵ فیصد غیر حاضری در ساعات تطبیقات همان مضمون موجب محرومیت از نمره ی تطبیقات می شود.

ماده ی هژدهم:

۱. نمره معیاری کامیابی برای هر مضمون ۵۵ فیصد میباشد، علاوه بر آن تکمیل ۶۰ فیصد اوسط عمومی در هر سمستر لازمی دانسته می شود. (ضمیمه ی شماره ۶)
۲. اوسط نمرات چنین محاسبه می شود: تعداد کزیدت هر مضمون ضرب در نمره ی نهایی مضمون مذکور گردیده و مجموع نمرات مضامین امتحان داده شده تقسیم مجموع تعداد کزیدت های همان مضامین می شود. (ضمیمه شماره ۷)

ماده ی نژدهم:

ارزیابی مضامین به تفکیک ذیل صورت می گیرد:
الف- امتحان نهایی ۶۰ فیصد. (ضمیمه ی شماره ۶)

ب- امتحان صنفی، کارخانگی و فعالیت های داخل صنف ۲۰٪ (ضمیمه شماره ۶)

ج- تطبیقات ۲۰٪ (ضمیمه شماره ۶)

د- در مضامین و کورس هاییکه ضرورت به کار علمی یا تطبیقات ندارد، ارزیابی نمرات حد اکثر از ۸۰٪ محاسبه میگردد.

ماده ی بیستم:

۱. هرگاه محصل در یک و یا چند مضمون که کمتر از نصف کزیدت های همان سمستر باشد. قادر به اخذ نمره کامیابی نگردد در همان مضمون یا مضامین ناکام محسوب گردیده و برای تکمیل مضامین ناکام در رخصتی های بین دو سمستر و یا در سمستر های بعدی با رعایت تسلسل از امکانات ذیل استفاده گردد:

الف:- تعقیب کورس چهار الی هشت هفته ای (نظر به تعداد مضامین که در آن نمره کامیابی اخذ نه نموده است) و در ختم کورس سپری نمودن امتحان.

ب:- انجام وظیفه سپرده شده از طرف دیپارتمنت برای چهار الی هشت هفته که معادل محتوای کورس باشد و در ختم آماده گی سپری نمودن امتحان.

ج- در صورت که تعداد محصلین کمتر از پنج نفر باشند سپردن کار انفرادی به محصل از طرف دیپارتمنت مربوطه و اخذ امتحان در وقت معین آن.

د:- تعقیب کورس و یا کار انفرادی و اخذ امتحان باید قبل از شروع امتحانات سمستر که محصل در آن قرار دارد صورت گیرد.

پوهنخی با مشوره با دیپارتمنت مربوطه تقسیم اوقات اخذ امتحان محصلین ناکام را ترتیب و بعد از ختم امتحان دیپارتمنت مربوطه نتایج امتحان را در ظرف یک هفته بصورت رسمی به پوهنخی ارسال مینماید.

۲. هرگاه محصل نصف کریدت های یک سمستر را تکمیل نموده باشد، اوسط نمرات امتحان آن بعد از تکمیل کریدت های باقی مانده محاسبه می‌گردد.

۳. هرگاه محصل در تمام مضامین امتحان داده شده نمره ی کامیابی گرفته، اما اوسط معینه را پوره نکرده باشد، به سمستر بعدی ارتقا نموده و برایش اخطار داده میشود.

۴. هرگاه محصل ناکام یک و یا چند مضمون در صورت که پنجاه فیصد کریدت ها را تکمیل نموده باشد، برای بار دوم بعد از تکمیل کورس و یا کار انفرادی در یک و یا دو مضمون نمره ناکامی اخذ نماید، مضامین ناکام شده را در جریان دو هفته برای بار سوم امتحان داده و در صورت ناکامی بار سوم در یک و یا دو مضمون، سمستر مربوطه را تعقیب و شامل امتحانات نهایی سمستری شود و یک یا دو مضمون ناکام شده را در سال بعدی در عین سمستر یا با سایر محصلان یکجا تعقیب و یا در صورت عدم امکان ادامه درس در صنف یکجا با سایر محصلین، در تفاهم با دیپارتمنت مربوطه زمان مشخص برای تعقیب پروگرام یک سمستر مضمون و یا مضامین مربوطه تعیین و یا کار انفرادی از طرف دیپارتمنت در جریان سمستر برای شان سپرده شده و در ختم سمستر طبق تقسیم اوقات مرتبه سمستر، امتحان یک و یا دو مضمون را که در آن در بار سوم ناکام مانده اند یکجا با سایر محصلان سپری نموده و در صورت ناکامی بصورت دایمی از پوهنځی مربوطه اخراج می‌گردد.

ناکام زیادتر از دو مضمون در چانس دوم بعد از دایر شدن کورس یا کار انفرادی ناکام همان سمستر تلقی گردیده و مضامین ناکام شده را در سمستر سال بعدی تکرار مینمایند.

۵. هرگاه نتیجه ی امتحان نهایی مضمون از جانب استاد نا تکمیل (incomplete) را پور داده شده باشد اوسط مجموعی همان سمستر این محصل تا تکمیل نتیجه ی همان مضمون محاسبه نمی گردد.

ماده بیست و یکم:

۱. محصل زمانی به سمستر بالا ارتقا مینماید که نصف کزیدت های ثبت شده در آن سمستر را تکمیل نماید.

۲. ناکام، محروم و غایب امتحان در بیشتر از نصف کزیدت های یک سمستر که محصل در آن ثبت نام کرده، ناکام همان سمستر محسوب میگردد. و تنها مضامین که در آن ناکام مانده است در سال بعدی در عین سمستر تعقیب و اوسط کزیدت های آن از سر جمع مضامین سمستر محاسبه میگردد.

ماده بیست و دوم:

دو مرتبه ناکامی در بیشتر از نصف کزیدت ها در عین سمستر سبب اخراج دایمی محصل می شود. (ضمیمه ی شماره ۷)

ماده ی بیست و سوم:

عدم تکمیل اوسط عمومی سمستر در نوبت اول سبب اخطار شفاهی با درج در جدول نتایج و عدم تکمیل اوسط در نوبت دوم در صورتیکه در دوسمستر پیهم باشد سبب اخطار کتبی با درج در جدول نتایج از طرف مدیریت تدریسی و اخذ

تعهد کتبی از محصل گردیده و عدم تکمیل اوسط در نوبت سوم به شرط که سه سمستر پیهم باشد سبب اخراج دایمی محصل میگردد.

ماده ی بیست و چهارم:

حد اکثر دوره ی تحصیل در پوهنخی های چهارساله زیادتز از دو سال و در پوهنخی های اضافه تر از چهار سال زیادتز از سه سال از دوره ی معینه شده نمیتواند. محصلانی که پوهنخی مربوطه را در مدت پیش بینی شده در لایحه ختم نکنند، به طور دایمی از پوهنخی مربوطه منفک میگرددند.

ماده ی بیست و پنجم:

تشریح نمرات کامیابی از A الی B قرار ذیل می باشد

(۱۰۰-۹۰)A

(۸۹-۸۰)B

(۷۹-۷۰)C

(۶۹-۵۵)D

نمرات کمتر از ۵۵ ناکام محسوب گردیده و به حرف F نشان داده می شود.
(ضمیمه شماره ۹)

ماده ی بیست و ششم:

محصلان پر تلاش و لایق در صورت پوره نمودن کریدت های معینه یک دوره ی تحصیلی میتوانند قبل از دوره ی معینه فارغ گردند.

ماده بیست و هفتم:

در مورد موضوعاتی که در این لایحه پیش بینی نشده باشد، تصمیم شورای علمی پوهنتون مربوطه بعد از تایید مقام وزارت تحصیلات عالی اجراء شده میتواند.

ماده بیست و هشتم:

برای ثبت موارد معین، سند گذاری معقول، فورم های ذیل ضمیمه ی این لایحه بوده و مدیریت های تدریسی و محصلان در اجراءات خویش از آن استفاده می نمایند:

- ضمیمه ی (۱): تعهد نامه ی محصل و فورم جدید الشمولان
- ضمیمه ی (۲): فورم انتخاب مضامین در طول سمستر
- ضمیمه ی (۳): پالیسی کورس، عناوین اصلی و فرعی با فعالیت های یک سمستر
- ضمیمه ی (۴): جدول حاضری ماهوار
- ضمیمه ی (۵): فورم شمولیت به لیلیه
- ضمیمه ی (۶): شقه ی امتحان
- ضمیمه ی (۷): جدول نتایج
- ضمیمه ی (۸): فورم های فعالیت تحصیلی محصل
- ضمیمه ی (۹): فورم ترانسکرپت
- ضمیمه ی (۱۰): فورم پلان تعلیمی سیستم کزیدت

ماده ی بیست و نهم:

این لایحه دارای یک مقدمه، بیست و نه ماده و ده ضمیمه بوده و بعد از تاییدی شورای رهبری وزیر تحصیلات عالی نافذ می گردد.